

A BROKEN BOTTLE (“A TULIP”) AS A CRIME TOOL

Jan JAROSZ
Institute of Forensic Research, Cracow

ABSTRACT: Injuries caused by a broken bottle (“a tulip”) are rather rare. A determination, on the basis of body inspection or autopsy, leading to the conclusion that the injury has been inflicted by a sharp, pointed, “knife-like” tool is sometimes misleading. Only after a detailed analysis of all the evidence collected is it possible to determine the crime tool used. This work presents three cases examined at the Institute of the Forensic Research, in which an initial suggestion that a knife had been the crime tool turned out to be false.

KEY WORDS: A broken bottle (“a tulip”); Stab wounds; Cuts on clothes; The shape of wounds and cuts.

Z Zagadnień Nauk Sądowych, z. XL, 1999, 141–155
Received 18 June 1999, accepted 26 August 1999

INTRODUCTORY REMARKS

The character of the injuries on a human body usually reflects the nature of the tool with which they have been inflicted. In rare cases, such a tool can be identified on the basis of the “imprint” it leaves. The possibility of identification depends primarily on the type of wound inflicted. It is difficult to determine the nature of the tool on the basis of, e.g. cuts. It is difficult to ascertain much beyond the fact that a sharp instrument has been used. However, the situation is different when stab wounds occur. In such cases it is possible to state whether the tool was pointed, sharp on just one side or both. One can also – in some cases – conclude as to its width and length. Conclusions of this kind, however, are frequently very difficult and unreliable. It is therefore understandable that forensic doctors who carry out autopsies tend to be very careful when asked to determine the tool responsible for the wounds. If there are cut or stab wounds, or both, the conclusion is often that the injuries have been inflicted by means of a “sharp, pointed, knife-like tool”. This very generalised description results from the necessity of being as objective as possible. In some cases, however, even such a general statement turn out to be an over-interpretation. The description “a knife-like tool” definitely suggests what kind of object should be sought, and the finding of the crime tool is an essential element in identifying the perpetrator of the crime and proving his guilt. So, investigative activities are expressly directed towards finding

a knife. The area in which the body was found is searched, and when the suspect is identified, all the knives in his flat are analysed for possible blood traces. If blood is found, it must be determined whether it is human or not, and what group it is. Such activities, especially in homicide cases, are necessary. It sometimes happens, however, that after all these various examinations have been carried out, the conclusion is reached that the injury was inflicted not by a knife but, for example, by a broken bottle.

One should underline that a broken bottle (“a tulip”) is very rarely used for inflicting injuries. No one purposefully prepares such a tool for attack or for defence. It is not carried, as, for example, a penknife is, “just to be on the safe side”. Such a tool is made (usually immediately prior to the crime) by breaking the bottom of the bottle by hitting it against a hard object. It is most frequently employed during misunderstandings at alcohol parties. “A tulip” is used only once (after application it is discarded or smashed to pieces), and small pieces of glass found near the scene of the crime are often not associated with the murder weapon.

The Institute of Forensic Research has been involved in the reconstruction of criminal events on the basis of case files for about ten years now. The basis for such a reconstruction are: investigation of the scene of the crime, the results of the autopsy, and all criminalistics examinations carried out during the criminal investigation or even the testimonies of witnesses or suspects. There have been three such cases in which the evidence pointed to the possibility of the use of a broken bottle as a crime tool.

CASE 1

A worker, walking to work in the morning, saw a young man lying in a pool of blood in an alley between blocks of flats. Even to a casual passer-by it was obvious that the man had been dead for some time, so the worker called the police. The conditions in which the inspection was made were difficult, due to darkness and falling rain. After inspecting the body, the coroner stated that the stab wound on the left side of the chest had been inflicted by “a sharp, pointed, knife-like tool”. Several policemen visited people living in the nearby block of flats in order to find possible witnesses or determine the circumstances of the case. On the door frame of one of the flats, on the ground floor, a small trace of blood was found. It turned out that there was a man in this flat (his clothes were also stained by blood) who admitted that he had hit an aggressive, drunken man, with a bottle, on the head. The bottle broke, cutting his face, but this did not cause his death. He also said that he did not have a knife, and that after the fight the injured man was still alive, threat-

ening him. The corpse was found 4 meters away from the spot where the man claimed to have left him.

The regional court sentenced the man only for participation in a fight. The appellate court disagreed and transferred the case files to the prosecutor's office and then to the Institute of Forensic Research.

While analysing the files, attention was paid to two elements:

1. the bottle could not have been broken by hitting the deceased on the head, as was claimed by the suspect;
2. the wound on the left side of the chest, photographed during the autopsy, was made by a different tool than a knife.

Fig. 1. A stab wound on the left side of the chest. Arrows 1, 2, 3 show the unequal course of its edges, arrow 4 – a characteristic end of a wound on its right side.

Ad 1. To break a bottle by hitting someone's head with a lot of hair requires great physical strength. A blow of that kind should result in the fracture of the skull, or, at least, a cut of the skin on the head or a bruise at the spot at which it had been delivered. During the autopsy, no such traces had been found. What is more, if the bottle had been broken by hitting it on someone's head, pieces of glass should have been scattered around him. According to the photographs made at the scene of the crime, the bottom of the bottle, as well as some smaller pieces of the bottle lay near the concrete curb of the road. This suggested that the bottle had initially been hit on the curb and then, in the form of a "tulip", it was used as an aggressive weapon against the victim.

Ad 2. After a bottle is hit against the concrete curb of a road, its bottom falls off and on the other part of it, held by the aggressor, so-called “bayonets” of different length are formed which can be used to inflict various stab or cut wounds. The shape and the size of the stab wound will depend on the shape of the “bayonet”. In the discussed case the wound is characterised by the following features (Figure 1):

- its edges are uneven (arrows 1, 2, 3);
- the significant length of the left edge of the wound;
- a characteristic end of the right side of the wound (arrow number 4).

At the end of the wound there is a superficial laceration of the tissue, which is of a different character from the other parts, whose appearance suggests the penetration of the tool into the muscles. Moreover, the upper (outer) edge of the wound has a bow shape, whose dimensions are similar to those of the bottom of a vodka bottle.

Determining that the crime tool was a bottle is not always as easy as in the above-mentioned example. The next case supports this statement.

CASE 2

In the late afternoon, on the pavement, in front of an off-licence store, the body of a man was found, with a small wound near a shoulder blade and a vast, irregular cut on the neck, running from the chin to the left side. The wound resulted in severance of the aorta and almost instant death of the man. At the scene of the crime no fragments of a broken bottle were found, and one of the suspects testified that he had hit the victim several times in self-defence with a kitchen knife that he had taken earlier from his flat.

The case was referred to the Institute of Forensic Research because the coroner had had doubts as to whether it was possible for wounds of this kind to have been inflicted by the perpetrator, who was lying on the ground at the time.

The forensic expert was asked whether:

- On the basis of the body of evidence, i.e. the testimonies of both suspects, I. F. and W. O., and the coroner’s opinion, it could be ascertained that the injuries sustained by the man could not have been inflicted in the way described by the suspect I. F.;
- It was possible that the injuries were inflicted by W. O.

The analysis of the case files, and especially the photograph of the wound on the shoulder blade, suggested that such a wound could not have been inflicted by a kitchen knife (Figure 2). Its characteristic features were its bow-like course, “a vertical rupture of the skin of length 0.2 cm on the right side and an abrasion of area 1 x 0.1 cm in the upper part of the wound”. One

Fig. 2. A wound in the vicinity of the left shoulder blade (magnified 2 times).

should emphasise that the upper part of the wound, described as an "abrasion" could also be interpreted as a cut of the skin. The length of the wound was about 2 cm, and together with the above-mentioned abrasion or cut – 2.5 cm. Its length, as well as the bow-like shape of its outer edge, suggested

Fig. 3. Damage to the shirt corresponding to the wound on the left shoulder blade (a photograph of the outside part, magnified 2 times).

Fig. 4. Damage to the shirt corresponding to the wound on the left shoulder blade (a photograph of the inside part, magnified 2 times).

that the wound could have been inflicted by the neck of a bottle. In order to exclude possible doubts as to the applied tool, the prosecutor's office was asked to send in the victim's clothes for further analysis. It turned out that the shape of the cut on the shirt corresponded to the wound on the shoulder blade (Figures 3 and 4) and strongly suggested that the wound was the result of a heavy blow by means of a bow-like tool and not a flat knife. Assuming that the perpetrator used the same weapon to inflict wounds on the shoulder and on the neck, an attempt was made to determine the features of the weapon on the basis of certain characteristic features of the neck wound. A detailed analysis of this wound led to the conclusion that the laceration of the skin visible on the left side (marked by an arrow on Figure 5) is the strongest evidence that a bottle was used. This fact also led to the conclusion that the wounds had been inflicted by a person in the standing position, i.e. W. O and not I. F.

The actual course of events could have looked like this: the victim, accosted by I. F., threw I. F. on to his back on the ground, sat on his legs and tried to hit his head on the pavement. At that moment, W. O, the companion of I. F., hit the man with a broken bottle ("a tulip"), first on the left shoulder blade, and then, when the injured man raised his head, on the neck. The character of the wound on the neck suggests that the victim tried to defend himself. If the blows had been delivered by a person in the lying position (if, indeed, a person in that position could have hit that part of the shoulder of a man sitting on him), the pattern of the wound would have been slightly different. The wound on the shoulders ran downwards, similarly to the cut on the neck (marked by arrow on Figure 5). A wound inflicted from the lying position – without a change in the way in which the weapon was held – would have run upwards.

Fig. 5. A neck wound. The arrow indicates the downward direction of the wound (magnified 2 times).

CASE 3

The next case examined at the Institute of Forensic Research was so complicated that it is worth briefly describing the circumstances surrounding it.

Two young men had an argument at a disco. In order not to spoil the fun for the others, they decided to settle their differences outside. As soon as they were outside the door one of them received a blow in the chest. He felt a sharp pain, put his hand over the place in which he had received the blow, saw blood, and, as he stated later, sobered up immediately. He ran on to the street, desperately trying to stop a car. He was lucky, and was promptly taken to hospital. The doctors found two stab wounds and described his condition as serious. As a result of the sustained injuries there was a haematoma of the pericardium and the left lung. Additionally, a foreign object 0.3–0.5 cm in size was detected in the pericardium, which was moving in the first stage of the treatment, and which was potentially lethal.

There were no witnesses to the event, the investigation of the scene of the crime did not yield anything new and the suspect did not want to admit to anything. In view of this, the regional court transferred the case files to the Institute of Forensic Research, posing nine questions to the expert, of which the most important were:

- Could the injuries, in the form of two stab wounds, 1 cm in length, on the left side of the chest, haematoma of the pericardium and the left lung, found in S. G. – the victim – have been inflicted by a knife?
- Was it possible to estimate the size of the knife?
- Could the injuries have been inflicted by an instrument other than a knife, and if so, what kind?

In the course of the investigation no traces were secured which might have shed light on how it had happened. The testimony of the victim was the most interesting. In the hospital the victim testified: "When I went out on to the terrace with him, I felt a sharp pain and I don't remember anything else." During the formal interrogation, also in hospital, the victim continued: "I think I must have been hit at the entrance. It's difficult for me to testify to that, as I don't know how it happened. I can't describe the actual moment. I remember that I felt pain and grabbed my chest. When I saw blood, I sobered up immediately." On the following page of the same statement, however, he said: "I remember – I am 99% sure I saw a knife. I don't know in what circumstances I was hit for the first and the second time". During the next interrogation the victim stated: "(...) I am absolutely sure that I saw the glint of a knife", and further: "At one moment, I noticed in his right hand a glinting, metallic object. I am positive it was a knife, about 10 centimetres long, with a pointed end (...)" "I am unable to describe precisely how he delivered the second blow". It was only a year after the event happened, during

the court trial, that the victim testified: “I am sure that I saw a metallic, pointed object in the hand of the accused. I did not see then that it was a knife. I received two blows. I saw only the first one, then I bent down and received the second blow, but I did not see it”. When analysing the testimony of the victim, one could not exclude the possibility that the tool of the crime could have been a broken bottle – “a tulip” – with two “bayonets” on its circumference. The presence of a foreign object in the wound also suggested this possibility. The end of a knife can break when it hits the bone, but then the broken piece remains embedded in the bone. There are also cases in which pieces of glass remain in a wound caused by it (glass).

Fig. 6. Damage to the tracksuit (a photograph of the inside part).

Fig. 7. A photograph of the scar on the left side of the chest.

The hypothesis that a bottle was the crime tool needed to be made more probable. The court was therefore asked:

- to send to the Institute of Forensic Research the upper part of the tracksuit, which the victim was wearing at the moment of the crime;
- to take a photograph of the possible scars on the body of the victim.

Additional examinations indicated that the cuts on the tracksuit were made by a tool which had four cutting parts of different widths and that this tool had four different cutting planes which were clearly visible under the microscope (Figure 6). The material from which the tracksuit was made was fluffy on the outside, making the cuts poorly visible, so photographs were taken on the inside part of the garment.

The photograph of the chest with visible scars was also used to determine in which part of the circumference of the bottle the "bayonets" which had caused the wounds were positioned (Figure 7).

SUMMARY

A broken bottle ("a tulip") can be classified as a sharp, pointed tool. In the case of cut wounds, the wounds inflicted with this instrument do not differ significantly from those inflicted with a knife. However, if we are confronted with deep stab wounds, we generally find additional, characteristic features of these wounds suggesting that they were not inflicted by a knife. Most frequently, these features are:

1. The bow-like shape of the wound edges. The size of the bow depends on the size of the bottle and on the position of the "bayonet" which is produced after the bottle is broken – either closer to the bottom of the bottle or to its mouth;
2. The width of the wound and the shape of its edges, whose character might suggest that the tool had on its one side or on both two cutting planes;
3. The occurrence on at least one end of the wound of an abrasion of the skin (case 1, 2).

The shape of a wound is not always sufficient evidence to state that the wound was not inflicted with a knife. For a knife blow produces wounds of different shapes and courses. It is therefore equally important to examine the damage to the clothes in places corresponding to the wounds.

ROZBITA BUTELKA („TULIPAN”) JAKO NARZĘDZIE PRZESTĘPSTWA

Jan JAROSZ

UWAGI WSTĘPNE

Charakter obrażeń na ciele człowieka na ogół świadczy o narzędziu, jakim zostały zadane. W rzadkich przypadkach narzędzie takie może być identyfikowane na podstawie jego odwzorowania. Możliwość identyfikacji zależy jednak przede wszystkim od rodzaju narzędzia. Trudno bowiem wypowiadać się o narzędziu na podstawie np. ran ciętych. Oprócz stwierdzenia, że było to narzędzie ostre, nie ma możliwości uzyskania żadnej innej charakterystyki. Trochę inaczej jest w przypadkach występowania ran klutych. Wówczas da się bowiem orzec, że narzędzie było np. ostrokończyste, jednostronnie lub dwustronnie zaostrzone. Można też w określonych sytuacjach wypowiadać się na temat jego szerokości i długości. Są to jednak często ustalenia bardzo trudne i wątpliwe. Nie powinno więc dziwić stanowisko lekarzy medycyny sądowej, którzy przeprowadzając badanie (sekcję) zwłok, bardzo ostrożnie podchodzą do problemu określenia rodzaju narzędzia, którym zadano obrażenia. Jeżeli występują rany cięte lub klute, albo jedno i drugie, to najczęściej spotykamy się ze stwierdzeniem, że obrażenia te mogły być zadane „narzędziem ostrym, kończystym, typu nóż”. To ogólne określenie wynika z konieczności zachowania maksymalnej obiektywności. W niektórych jednak przypadkach nawet takie stwierdzenie okazuje się za daleko idące. Określenie „...typu nóż” zbyt dobitnie sugeruje bowiem, jakiego przedmiotu należy poszukiwać, a odnalezienie narzędzia zbrodni jest przecież istotnym elementem w procesie wykrywania sprawcy i udowodnienia mu winy. Podejmuje się więc szeroko zakrojone działania ukierunkowane na odnalezienie noża. Przeszukuje się okolice miejsca ujawnienia zwłok, a w przypadku ustalenia podejrzanego zabezpiecza się wszystkie noże znajdujące się w jego mieszkaniu. Mając do dyspozycji kilka, kilkanaście lub nawet kilkadziesiąt noży, wykonuje się badania na obecność ewentualnych śladów krwi, a następnie precyzuje, czy jest to krew ludzka i do jakiej grupy należy. Nie można kwestionować konieczności przeprowadzania tego rodzaju czynności i badań, szczególnie w przypadkach zabójstw. Zdarza się jednak, że dopiero po zakończeniu poszukiwań i wykonaniu wszystkich analiz dochodzi się do wniosku, że narzędziem, którym zadano obrażenia, nie był nóż, lecz np. rozbita butelka.

Trzeba stwierdzić, że rozbita butelka („tulipan”) jest bardzo rzadko wykorzystywana do zadawania obrażeń. Nikt przecież nie przygotowuje sobie tego rodzaju narzędzia do ewentualnego ataku lub obrony. Ze zrozumiałych względów nie nosi się go ze sobą, jak scyzoryka, „na wszelki wypadek”. Narzędzie takie powstaje (na ogół tuż przed dokonaniem przestępstwa) przez odbicie dna butelki uderzeniem nią o twardy przedmiot. Przypadki jego użycia zdarzają się więc najczęściej przy nieporozumieniach w czasie libacji alkoholowych. „Tulipanem” sprawca posługuje się jednorazowo (po wykorzystaniu bywa wyrzucany lub rozbity), a ujawnione w pobliżu miejsca zdarzenia drobne kawałki szkła trudno jest kojarzyć z narzędziem, którym dokonano przestępstwa.

Instytut Ekspertyz Sądowych od około dziesięciu lat przeprowadza próby rekonstrukcji przebiegu zdarzenia na podstawie akt sprawy. Podstawą takiej rekonstrukcji są wyniki oględzin, sekcji zwłok oraz wszelkich badań kryminalistycznych, jakie przeprowadzono w czasie śledztwa, a nawet zeznania świadków i wyjaśnienia podejrzanych. Wśród tego rodzaju spraw znalazły się trzy, w których zabezpieczone podczas oględzin ślady wskazywały, że narzędziem przestępstwa mogła być rozbita butelka.

PRZYPADEK 1

Udający się do pracy na pierwszej zmianie robotnik zauważył na drodze wewnętrznej między blokami mieszkalnymi leżącego w kałuży krwi młodego mężczyznę. Nawet dla przypadkowego przechodnia nie ulegało wątpliwości, że człowiek ten nie żyje już od dłuższego czasu, powiadomił więc policję. Warunki, w jakich przeprowadzono oględziny, nie były najlepsze ze względu na ciemność i padający deszcz. Lekarz medycyny sądowej po dokonaniu zewnętrznych oględzin zwłok stwierdził, że rana kluta po lewej stronie klatki piersiowej została zadana „narzędziem ostrym, kończystym, typu nóż”. Kilku funkcjonariuszy policji odwiedzało mieszkańców pobliskiego bloku, aby ustalić świadków lub okoliczności mogące przyczynić się do wyjaśnienia sprawy. Na futrynie drzwi jednego z mieszkań na parterze zauważono niewielki ślad krwi. Okazało się, że w tym mieszkaniu przebywał człowiek, który (po ujawnieniu również na jego odzieży śladów krwi) przyznał się, że wprawdzie uderzył w głowę jakiegoś pijanego agresywnego mężczyznę wyrwaną z jego ręki butelką, która rozbiła się i pokaleczyła mu twarz, ale uderzenie nie spowodowało jego śmierci. Nie miał też noża, po skończonej bójkę mężczyzna żył i wygrażał mu, a zwłoki znaleziono 4 m dalej od miejsca, w którym go zostawił.

Sąd rejonowy skazał oskarżonego jedynie za udział w bójkę. Z takim rozstrzygnięciem nie zgodził się sąd apelacyjny, który zwrócił akta sprawy do prokuratury, a ta z kolei skierowała je do Instytutu Ekspertyz Sądowych.

Analizując dostarczone akta, zwrócono przede wszystkim uwagę na dwie okoliczności:

1. rozbitcie butelki nie mogło być wynikiem uderzenia nią w głowę pokrzywdzonego, jak to przedstawił podejrzany;
2. rana po lewej stronie klatki piersiowej, której wygląd został utrwalony na zdjęciu fotograficznym wykonanym w czasie sekcji zwłok, powstała od innego narzędzia niż nóż.

Ad. 1. Rozbitcie butelki przy uderzeniu nią w głowę pokrytą bujnymi włosami wymaga użycia znacznej siły. Tak mocny cios powinien spowodować albo złamanie kości czaszki, albo pęknięcie skóry na głowie, albo powstanie wyraźnego podbiegnięcia krwawego w miejscu uderzenia. Tymczasem w czasie sekcji zwłok nie stwierdzono żadnych śladów potwierdzających taki właśnie przebieg wypadku. Co więcej, gdyby butelka została rozbita przy uderzeniu nią w głowę stojącego człowieka, kawałki szkła powinny być rozsypane wokół niego. Jednak na wykonanym podczas oględzin zdjęciu widać dno butelki i kilka mniejszych kawałków szkła leżące tuż przy betonowym krawężniku drogi. Sugerowało to, że butelka została rozbita o krawężnik i dopiero taką butelką „tulipanem” zaatakowano ofiarę.

Ad. 2. Po rozbiciu butelki przez uderzenie nią np. o betonowy krawężnik jej dolna część odpada, a na drugiej części, trzymanej w ręce, powstają różnej długości „bagneciki”, którymi można zadawać rany cięte a także klute. Kształt i wielkość rany klutej będzie zależny od kształtu „bagnecika”. W opiniowanym przypadku rana charakteryzowała się następującymi cechami (rycina 1):

- nierównym liniowo kształtem jej brzegów (strzażki nr 1, 2, 3);
- znacznej długości lewego brzegu rany;
- charakterystycznym zakończeniem rany po jej prawej stronie strzażka nr 4.

Zakończenie tej rany stanowi bowiem powierzchowne nacięcie naskórka, mające odmienny charakter od pozostałej jej części, której wygląd świadczy o penetrowaniu narzędzia w głąb mięśni. Ponadto górny (zewnątrzny) brzeg rany ma kształt łuku, a wygięcie łuku jest bardzo zbliżone do krzywizny obwodu butelki monopolowej.

Ustalenie faktu, że narzędziem, które spowodowało obrażenia, mogła być rozbita butelka, jednak nie zawsze jest tak łatwe, jak w opisanym wyżej przypadku, o czym świadczy kolejne wydarzenie.

PRZYPADEK 2

Późnym popołudniem na chodniku obok sklepu monopolowego odkryto zwłoki mężczyzny z niewielką raną w pobliżu łopatki i rozległym, nieregularnym rozcięciem szyi biegnącym od podbródka w lewą stronę. Rana ta spowodowała uszkodzenie tętnicy szyjnej i niemal natychmiastowy zgon ofiary. Na miejscu odnalezienia zwłok nie ujawniono żadnych fragmentów rozbitej butelki, a jeden z podejrzanych przyznał się, że w obronie własnej zadał ofierze kilka ciosów nożem kuchennym, który wcześniej zabrał z mieszkania.

Powodem, dla którego sprawa ta została skierowana do Instytutu Ekspertyz Sądowych, była wyrażona przez lekarza medycyny sądowej już w czasie rozprawy wątpliwość, czy możliwe było zadanie takich obrażeń przez sprawcę, który znajdował się w pozycji leżącej. W postanowieniu o przeprowadzeniu badań postawiono biegłemu następujące pytania:

- czy na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, tj. wyjaśnień obu podejrzanych: I. F. i W. O. oraz opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej, można stwierdzić, iż faktycznie, jak twierdzi biegły, wykluczone jest, aby obrażenia, jakich doznał mężczyzna, mogły powstać w sposób opisany przez podejrzanego I. F.;
- czy można stwierdzić, że obrażenia mógł zadać W. O.

Analiza akt sprawy, a w szczególności fotografii przedstawiającej ranę na plecach (w okolicy lewej łopatki), wskazywała, że rana ta nie mogła powstać od ciosu nożem kuchennym (rycina 2). Charakterystycznymi jej cechami był bowiem łukowaty przebieg, „prostopadłe pęknięcie powłok (skórnych) długości 0,2 cm po prawej stronie oraz rysowate otarcie o wymiarach 1 x 0,1 cm w górnej części rany”. Należy podkreślić, że górną część rany, określoną przez dokonującego obdukcję jako „rysowate otarcie”, można było również interpretować jako nacięcie naskórka. Długość rany wynosiła około 2 cm, a wraz ze wspomnianym otarciem czy też nacięciem 2,5 cm. Jej długość, a także kształt łuku jej zewnętrznego brzegu świadczyły o tym, że rana mogła być zadana szyjką butelki. Aby wykluczyć ewentualne wątpliwości co do rodzaju użytego narzędzia, zwrócono się do prokuratury o przysłanie odzieży ofiary.

Okazało się, że kształt przecięcia koszuli odpowiadał ranie na lewej łopatce (rycina 3 oraz 4) i wyraźnie świadczył o tym, że było ono rezultatem mocnego uderzenia zadanego narzędziem o łukowatym kształcie, a nie płaskim nożem. Wychodząc z założenia, że sprawca użył jednego i tego samego narzędzia do zadania rany w plecy i w szyję, podjęto próbę określenia cech tego narzędzia na podstawie pewnych charakterystycznych elementów rany szyi. Szczegółowa analiza tej rany doprowadziła do wniosku, że rozcięcie skóry szyi widoczne po lewej stronie (na rycinie 5 oznaczone strzałką) najlepiej dowodzi użycia rozbitej butelki. Fakt ten pozwolił z kolei stwierdzić, iż obrażenia zadała osoba stojąca, czyli W. O., a nie leżąca, czyli I. F.

Przebieg zdarzenia mógł więc wyglądać następująco: zaczepony przez I. F. mężczyzna przewrócił go na plecy, usiadł mu okrakiem na nogach i usiłował uderzyć jego głową o chodnik. Wówczas kolega zaatakowanego, W. O., uderzył mężczyznę rozbitą butelką („tulipanem”) najpierw w lewą łopatkę, a kiedy ranny uniósł tułów do góry, w szyję. Charakter rany na szyi świadczy o tym, iż pokrzywdzony się bronił. Gdyby ciosy zadawała osoba leżąca (pomijając wątpliwość, czy leżący człowiek w ogóle mógłby dosięgnąć tej części pleców siedzącego na nim mężczyzny), to układ ran byłby nieco inny. Rana na plecach była zewnętrzną krzywizną skierowana w dół, podobnie jak przecięcie na szyi (na rycinie 5 oznaczone strzałką). Rana zadana w pozycji leżącej – bez zmiany sposobu trzymania narzędzia – musiałaby posiadać krzywiznę skierowaną w górę.

PRZYPADEK 3

Kolejna sprawa, którą badano w Instytucie Ekspertyz Sądowych, była na tyle skomplikowana, że wydaje się konieczne, choćby krótkie, przedstawienie towarzyszących jej okoliczności.

Dwóch młodych mężczyzn przebywających na dyskotecie pokłóciło się. Aby nie psuć zabawy innym, postanowili wyrównać rachunki na zewnątrz pomieszczenia. Kiedy tylko znaleźli się za drzwiami wejściowymi i stanęli naprzeciw siebie, jeden z nich otrzymał uderzenie w klatkę piersiową. Poczł silny ból, złapał ręką za miejsce, w które otrzymał cios, zobaczył krew i wtedy, jak zeznał, od razu wytrzeźwiał. Wybiegł na chodnik i rozpaczliwie usiłował zatrzymać jakiś samochód. Miał duzo szczęścia, gdyż próba się powiodła i szybko został przewieziony do szpitala. Lekarze stwierdzili u niego dwie rany klute, a stan pacjenta określili jako poważny. W wyniku obrażeń powstał krwiak osierdzia oraz krwiak lewego płuca. Dodatkowo w osierdziu odkryto obecność ciała obcego wielkości 0,3–0,5 cm, które w początkowym stadium leczenia przemieszczało się, co groziło śmiercią.

Świadców incydentu nie było, oględziny miejsca zdarzenia nie wniosły nic nowego, a podejrzany nie przyznawał się do niczego. Wobec tego sąd rejonowy przesłał akta sprawy do Instytutu Ekspertyz Sądowych, stawiając biegłemu dziewięć pytań, z których najbardziej istotne to:

- czy obrażenia stwierdzone u pokrzywdzonego S. G. w nocy z 9 na 10 maja 1992 r. w postaci dwóch ran kłutych długości 1 cm po lewej stronie klatki piersiowej, krwiaka osierdzia i krwiaka lewego płuca mogły powstać w wyniku ciosów zadanych nożem;
- czy można ustalić rozmiary noża;

- czy obrażenia te mogły powstać w wyniku użycia innego aniżeli nóż narzędzia, a jeżeli tak, to jakiego.

W czasie śledztwa nie zabezpieczono żadnych śladów mogących przyczynić się do wyjaśnienia przebiegu zdarzenia. Najbardziej interesujące były zeznania pokrzywdzonego, które warto bardziej szczegółowo przedstawić. Już w protokole ustnego przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie, który spisano w szpitalu, pokrzywdzony stwierdził: „Gdy wyszedłem z nim na taras, poczułem ból i nic więcej nie pamiętam”. W czasie przesłuchania, dokonanego również w szpitalu, pokrzywdzony zeznał: „W drzwiach wejściowych zostałem chyba ugodzony. Na okoliczność tę trudno mi jest zeznać, gdyż nie wiem, jak to się stało. Samego momentu nie mogę opisać. Pamiętam, że poczułem ból i złapałem się za pierś. Gdy zobaczyłem krew, to od razu otrzeźwiałem”. Jednak już na następnej stronie tego samego przesłuchania znajduje się stwierdzenie: „Ja pamiętam – jestem na 99% pewien, że widziałem nóż. Nie wiem, w jakich okolicznościach zostałem ugodzony pierwszy i drugi raz”. W kolejnym przesłuchaniu pokrzywdzony mówi: „(...) jestem przekonany całkowicie, że widziałem błysk noża”, a dalej: „W pewnym momencie zauważyłem w jego prawej ręce jakiś metaliczny błyszczący przedmiot. Jestem przekonany, że był to nóż o długości około 10 cm o ostrym zakończeniu. Nie jestem w stanie dokładnie określić, w jaki sposób zadał mi to drugie uderzenie”. Dopiero rok po zdarzeniu, już na rozprawie sądowej, pokrzywdzony zeznał: „Jestem pewny, że w ręku oskarżonego widziałem metaliczny przedmiot o ostrej końcówce, nie widziałem wtedy, że był to nóż. Otrzymałem dwa uderzenia. Widziałem tylko pierwsze uderzenie, następnie się skuliłem i wtedy zostałem ugodzony po raz drugi, ale tego drugiego uderzenia nie widziałem”.

Analizując zeznania pokrzywdzonego, nie można było wykluczyć, że narzędzie przestępstwa stanowiła rozbita butelka „tulipan” z dwoma „bagnecikami” na swoim obwodzie. Za użyciem takiego narzędzia przemawiała obecność w ranie ciała stałego, które w początkowym okresie ulegało przemieszczaniu. Końcówka noża może złamać się, gdy natrafi na kość, ale wówczas odłamana część pozostaje w kości. Znane są również przypadki, że w ranach spowodowanych szkłem znajduje się jego drobiny.

Hipotezę, że narzędziem przestępstwa była rozbita butelka, postanowiono bardziej uprawdopodobnić. Zwrócono się więc do sądu o:

- przesłanie do Instytutu Ekspertyz Sądowych górnej części dresu, który miał na sobie pokrzywdzony w chwili zdarzenia;
- wykonanie skalowego zdjęcia ewentualnych blizn po obrażeniach na ciele pokrzywdzonego.

Dodatkowe badania wykazały, że przecięcia dresu powstały od narzędzia o różnych szerokościach części tnących oraz że narzędzie to miało cztery płaszczyzny tnące, co było dobrze widoczne przy oglądaniu pod mikroskopem (rycina 6). Ze względu na materiał dresu, który na zewnętrznej stronie był puszysty i przecięcia były gorzej widoczne, zdjęcia wykonano od jego strony wewnętrznej.

Zdjęcie skalowe klatki piersiowej z uwidocznionymi bliznami wykorzystano także do ustalenia, w których miejscach na obwodzie butelki znajdowały się „bagneciki”, którymi zadano rany klute (rycina 7).

PODSUMOWANIE

Rozbitą butelkę („tulipan”) można zakwalifikować do narzędzi ostrych, kończących i w przypadku ran ciętych rany zadane tym narzędziem mogą się nie różnić od ran zadanych nożem. Kiedy jednak mamy do czynienia z głębokimi ranami kłutymi, to na ogół uwidaczniają się dodatkowe cechy charakterystyczne tych ran sugerujące, że zadano je narzędziem innym niż nóż. Cechami takimi są najczęściej:

1. łukowaty przebieg brzegów rany. Wielkość łuku zależy od wielkości (pojemności) butelki oraz od usytuowania powstałego przy rozbijaniu butelki bagiecika bliżej dna lub bliżej szyjki butelki;
2. szerokość rany i kształt bocznych jej brzegów, których charakter może wskazywać, że narzędzie posiadało z jednej lub z dwu stron po dwie płaszczyzny tnące;
3. występowanie przynajmniej na jednym końcu rany obrażenia w postaci nacięcia naskórka (por. przypadek I, II).

Kształt rany nie zawsze wystarcza do sformułowania twierdzenia, że nie zadano jej nożem. Jego uderzenie powoduje bowiem rany o różnym kształcie i przebiegu. Dlatego ważne jest również badanie uszkodzeń odzieży w miejscach odpowiadających tym ranom.